

FRAGMENT NOTIRANOG ANTIFONARIJA KAO *COPERTINA* BUJSKOG STATUTA IZ 15. STOLJEĆA

Mr. sc. Nikola Lovrinić
OGŠ Matke Brajše Rašana Pazin

UDK 264-17:352>(497.5 Buje)(060.13)»14«
Stručni članak

Autor pruža na uvid *copertinu* zanimljiva sadržaja i namjene. Riječ je o pergamentu ispisanom s vanjske i unutarnje strane neumama, a koji je krajem 15. st. poslužio kao omot statuta grada Buja. S obzirom da je riječ o antifonama i rezponzorijima koji su sastavni dio gotovo svih antifonarija zapadne rimske Crkve, u ovom je trenutku teško dati točnu procjenu gdje je i za koju crkvu pisan kodeks ili časoslov koji je poslužio kao izvornik *copertine*.

Ključne riječi: statut Buja, 15. st., *copertina*, antifonarij, neume.

Keywords: the statute of Buje, the fifteenth century, *copertina*, antiphonal, neume.

Parole chiave: statuto di Buie, 15° secolo, *copertina*, antifonario, neumi.

U Državnom arhivu u Pazinu čuva se bujski statut iz 15. stoljeća čija *copertina* predstavlja zanimljivost s muzikološkog i liturgijskog aspekta. Naime, Statut je umotan u pergament koji je s vanjske i unutarnje strane ispisan neumama. Prvi uvid u ovu dobro ušćuvanu *copertinu* upućuje na fragment notiranog antifonarija s kvadratnom koralnom notacijom na sustavu od četiri crvene crte u crtovlju.¹

Dakle, radi se o listu iz kodeksa koji s obzirom na tip pisma i notacije datira s kraja 15. ili početka 16. stoljeća, a o čijoj uporabi i podrijetlu za sada možemo samo spekulirati. Moguća je pripadnost sjevernotalijanskom krugu, premda slične tipove kodeksa nalazimo u Akvileji i Kopru.² Osim toga, Istra kao mjesto nastanka nije isključena jer relativno slične tipove notacije sadrže, primjerice, kodeksi Katedrale u Puli.³

Na prednjoj strani *copertine* notirana je antifona s tekstem »A summo celo egressio eius et occursus eius alleluya« i prvi dio rezponzorija »Post passionem suam per dies quadraginta apparens eis loquens de regno dei alleluya et videntibus illis elevatus« (CAO 7403). Na unutarnjoj je strani nastavak navedenoga rezponzorija »est alleluya

¹ Na pomoći u determinaciji kodeksa i stručnim savjetima ugodna mi je dužnost zahvaliti dr. Hani Breko Kustura s Odsjeka za povijest hrvatske glazbe HAZU u Zagrebu.

² Usp. Jurij SNOJ, »Koralni kodeksi koprške stolnice«, *De musica disserenda*, I/1-2 (2006.), str. 115 – 139.

³ Usp. Hana BREKO, »Nepoznati srednjovjekovni glazbeni kodeksi pulske katedrale«, *Arti musices*, 33/1 (2002.), str. 69 – 78.

et nubes suscepit eum ab oculis eorum alleluya«, a zatim verset »Et convescens precipit eis ab iherosolimis ne discederent sed expectarent promissionem patris« i prvi dio rezponzorija s tekstom »Omnis pulcritudo domini exaltata est super sydera species eius in nubibus celi et [...]« (CAO 7320).⁴

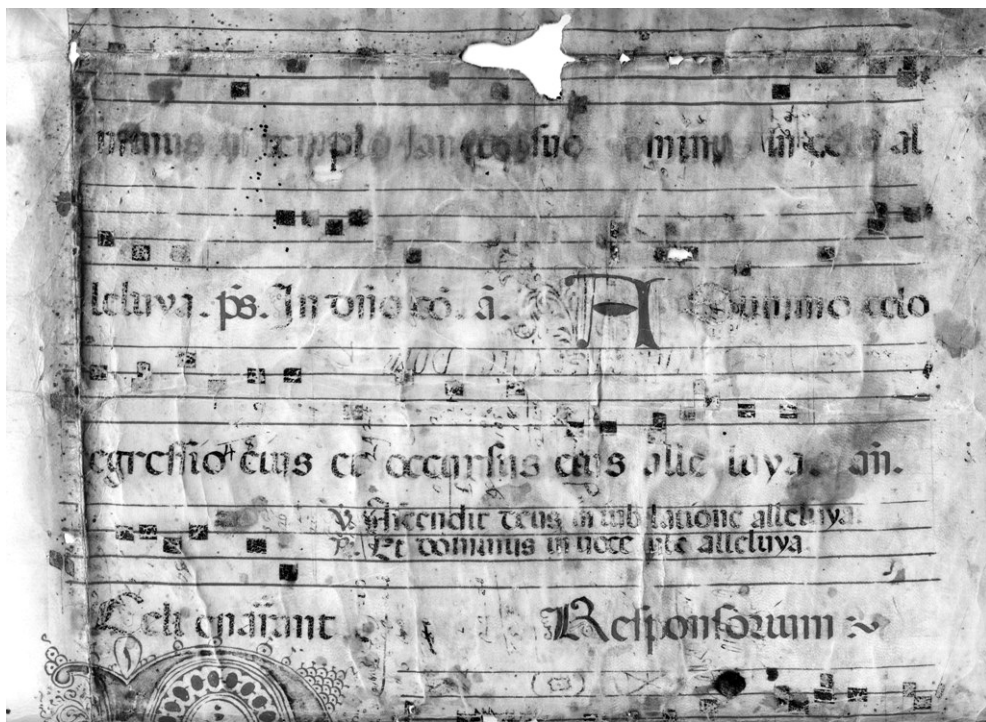
S obzirom da je pripadnost određenoj crkvi moguće najpreciznije odrediti u slučajevima kada *copertina* sadrži koji specifičan lokalni napjev u čast lokalnog patrona, a da je ovdje riječ o antifonama i rezponzorijima koji su sastavni dio gotovo svih antifonarija zapadne rimske Crkve, u ovom je trenutku teško dati točnu procjenu gdje je i za koju crkvu kodeks pisan. Naime, ovdje transliterirani tekst odnosi se na blagdan Uzašašća.

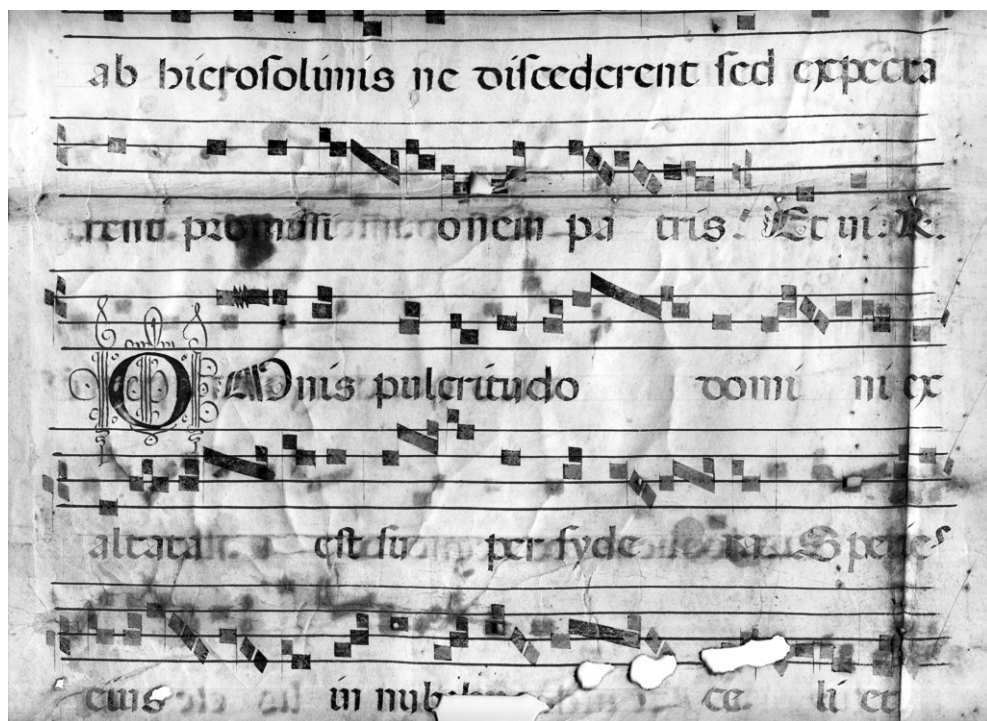
Ono što na kraju ovoga kratkog opisa valja istaknuti jest činjenica da je ovakvo uzimanje pergamentskih listova iz različitih kodeksa za umatanje statuta i drugih dokumenata bila uobičajena praksa vremena. Knjige putuju, krađu ih i raznose, spaljuju ih, trgaju i pretvaraju u *copertine*, pa je stoga rasprava o fragmentima često vrlo složena i katkada se pretvara u beznadnu priču o traganju za nepostojećim. Međutim, dio toga puta valja svakako zabilježiti na način da se određeni fragment opiše i pokuša uklopiti u jednu opću sliku. Stoga će temeljitiji elaborat o ovome vrijednom otkriću podrazumijevati komparaciju s ostalim notiranim kodeksima iz Istre, analizu vitičastih inicijala i detekciju ostatka napjeva na temelju transliteriranih svih tekstova časoslova *Corpus Antiphonarium Officii* (CAO).⁵

---

⁴ Transliteracija teksta pridržava se izvornika.

⁵ Dom René-Jean HESBERT, *Corpus Antiphonarium Officii*, 6 vols., Rome 1963. – 1979.

SAŽETAK

Fragment notiranog antifonarija kao *copertina* bujskog statuta iz 15. stoljeća

U Državnom arhivu u Pazinu čuva se bujski statut iz 15. stoljeća čija *copertina* predstavlja zanimljivost s muzikološkog i liturgijskog aspekta. Naime, Statut je umotan u pergament koji je s vanjske i unutarnje strane ispisan neumama. Prvi uvid u ovu dobro ušćuvanu *copertinu* upućuje na fragment notiranog antifonarija s kvadratnom koralnom notacijom na sustavu od četiri crvene crte u crtovlju. Kako je ovdje riječ o antifonama i responzorijima koji su sastavni dio gotovo svih antifonarija zapadne rimske Crkve, u ovom je trenutku teško dati točnu procjenu gdje je i za koju crkvu kodeks pisan. Naime, ovdje transliterirani tekst odnosi se na blagdan Uzašašća.

SUMMARY

A fragment of the notated antiphony as the *copertina* of the Statute of Buje from the 15th century

The State Archives in Pazin keeps the Statute of Buje from the 15th century, whose *copertina* represents a curiosity from the musicological and liturgical aspect. Namely, the Statute is wrapped into a vellum written in neumatic notation both on the external and internal side. A first inspection of this well preserved *copertina* indicates a fragment of a notated antiphony with choral square notation on a system of four red lines in the staff. Considering the contained antiphons and responsories, which are the constituent elements of almost every antiphony in the Western Roman Church, it is difficult to exactly estimate where and for what church the codex was written. Namely, the text transliterated here relates to the Feast of Ascension.

RIASSUNTO

Frammento dell'antifonario notato come *copertina* dello statuto buiese del 15° secolo

Nell'Archivio di Stato di Pisino è conservato lo statuto buiese del 15° secolo la cui *copertina* rappresenta una curiosità dal punto di vista musicologico e liturgico. Infatti, lo Statuto è involto in pergamena coperto dalla parte esteriore e da quella interiore da neumi. La prima visione di questa *copertina* ben conservata ci avvia verso il frammento dell'antifonario notato con la notazione corale quadrata sul sistema di quattro linee

rosse nel pentagramma. Siccome qui si tratta di antifone e responsori che fanno parte di quasi tutti gli antfonari della Chiesa Romana occidentale, in questo momento è difficile dare una valutazione esatta dove e per quale chiesa sia stato scritto il codice. Infatti, qui il testo traslitterato si riferisce alla festività dell'Ascensione.